

hoc verò tertio, de radicibus, succis, herbis & seminibus tum naturæ nostræ familiaribus, tum etiam medicamentosis, disseremus.

De Agarico. CAP. I.

AGARICVM radix fertur silphij similis, non tamen densa summa facie, veluti silphium, sed tota rarior. Duo eius genera: mas inquam, & foemina. Praefertur verò foemina, quæ quidem rectas intus habet pectinum modo venas & quasi diuisuras. Mas autem rotundus est, & vndique congener ac sui similis. Sed est similis vtrique gustus: scilicet initio dulcis, mox vbi diffundi per os coeperit, in amaritudinem transit. Gignitur in Sarmatiæ regione, quæ Agaria dicitur. Sunt verò qui plantæ radicem esse affirmant: alij vti fungos ex putredine nasci in arborum caudicibus. Nascitur & in Galatia Asia & Cilicia in cedris, sed friabile & infirmius. Porrò Agaricum astringendi calfaciendique vim habet: estque efficax contra tormina, cruditates, rupta & casus ab alto. Datur verò binis obolis ex vino mulso febrim non sentientibus: febricitantibus autem, in aqua mulsa: itémque hepaticis, spiriosis, arquatís, dysentericis, nephriticis, agrè meientibus, ab vtero strangulatis, ac
que

que fædo pallore decoloratis drachmæ pondere exhibetur: pthificis autem ex passo: ac lienosis in aceto mulso. A stomachicis verò per se ita vt est, manditur ac deuoratur, nullo liquore insuper absorpto: ac simili quoque modo datur acidum eructantibus. Siftit & sanguinis reiectiones, ternis obolis ex aqua sumptum. Facit & ad coxendicum articulorumque dolores & comitiales morbos, si cum aceto mulso pari pondere assumatur. Menses quoque ciet, ac inflatione yteri vexatis mulieribus pari modo vtiliter exhibetur. Soluit & rigorem horroremve, datum ante febriliū accessionum initia. Sed & aluum purgat drachma vna aut altera, si cum aqua mulla bibatur. Est & yenenis pro antidoto, drachmæ vnius pondere cum diluta vini portione sumptum. Quin & serpentium ictibus ac morsibus tribus obolis ex vino potum auxiliatur. In summa internis omnibus vitis subuenit, pro virium & ætatis ratione propinatum, his ex aqua, illis è vino, alijs in oxymelite, alijs denique ex aqua mulsa.

De Rha. CAP. II.

RHA, quod aliqui rheon vocant, prouenit in iis quæ supra Bosphorum sunt regionibus, ex quibus etiam affertur. Radix foris nigra, centaurio magno similis, sed
S. ij.

minor ac intus rubicundior, sine odore, laxa seu fungosa & aliquantum leuis. Optimum habetur quod teredines non sensit, si gustatu cum astrictione remissa lentescat, & commanducatum, colorem reddat pallidum & quodammodo ad crocum inclinantem. Id epotum facit ad inflationes, stomachi imbecillitatem, & omne genus dolores, ad conuulsiones, spleneticos, hepaticos, nephriticos, torminosos, itemque aduersus vesicæ & pectoris vitia, distensiones hypochondriorum, vterinos affectus, ischiadas, sanguinis excreationes, suspiria, singultus, dysenterias & coeliacorum affectus, contra febrium circuitus & venenatorum morsus. Dabis verò ad singulos affectus, eodem quo agaricum pondere, & cum eisdem liquoribus: scilicet febricitantibus, in vino mulso: febricitantibus autem, ex aqua mulsa: phthificis, ex passo: spleneticis ex aceto mulso. At à stomachicis ita vt est mandetur, ac citra sorbitionem vllam deuorabitur. Tollit quoque liuentia lichenasque, cum aceto illitum: atque inflammationes omnes veteres ex aqua impositum dissipat. Cæterum summa ipsius vis, astringens est cum aliquanto calore.

De Gentiana. CAP. III.

GENTIANA primùm inuenta creditur à Gentio Illyriorum Rege, à quo etiam cognomentum habuit. Huius folia, quæ quidem proximè radicem sunt, iuglandi plantaginive similia, subrubentia: quæ verò in medio sunt caule, maximèque quæ circa cacumen, paulùm dissecta. Caulis inanis, lævis, digiti crassitudine ac binum cubitorum altitudine, geniculis distinctus, & maioribus ex interuallis foliis circumdatus. Semen verò habet in calycibus latum, leuc, acerosum, quod ad sphondylii semen accedit. Radix longa qualis aristolochiæ longæ, crassa & amara. Nascitur in celsissimis montium iugis, locis vmbrosis aquosisque. Vis radici excafactoria & detergens. Contra venenatarum bestiarum morsus duabus drachmis cum piperè & ruta ex vino pota auxiliatur. Extracti succi drachma, ad laterum dolores, casus è sublimi, rupta & conuulsa prodest. Hepaticis quoque & stomachicis pota cum aqua subuenit. Radix collyrii modo subdita, partus eiicit: impositaque vt lycium, vulneraria est, & cuniculatim depascentibus vlceribus medetur: præcipuè verò succo, qui quidem oculis etiam inflammatione laborantibus illinitur. Miscetur & succus acriorib. collyriis pro meconio. Sed
S. iij.

& radix vitiligines alphas dictas absterget. Porro extrahendi succi ratio hæc est: Contusa radix ad dies quinque aqua maceratur, postea in eadem tantisper decoquitur, dum extent emineantque radices: ac ubi refrigit aqua, linteo excolatur, moxque discoquitur ad mellis crassitudinem, sicilique vase reconditur.

De Aristolochia rotunda. CAP. IIII.

ARISTOLOCHIA ex eo nomen accipit, quod optimè puerperis opitulari credatur. In eius generibus quædam est rotunda, quæ fœmina vocatur. Foliis hæc est hederaceis, cum acrimonia odoratis, subrotundis, mollibus, cum multis ab vna radice germinibus. Sunt verò prælonga quasi fœmina: flores candidi pileolorum similitudine, in quibus quod rubicundum est, grauit er olet.

De Aristolochia longa. CAP. V.

Longa autem Aristolochia mascula appellatur & dactylitis: foliis quàm rotunda oblongioribus, ramulis tenuibus, fermè dodrantalibus: flore purpureo, graucolente, qui, ubi defloruit, pyro similis euadit. Rotundæ radix in orbem rapi modo conglobatur. Longæ verò, digiti crassitudinem implet, dodrantalis aut etiam maior. Ambæ colore intus buxco, gustu amaræ ac virosæ.

De

De Aristolochia Clematidis.

CAP. VI.

Est etiamnum tertia longa, quæ etiam clematidis, quasi sarmentosa seu sarmentitia, vocatur, ramulos habens tenues, foliis refertos subrotundis, minori semperuiuo similibus: flores rutæ: radices longiores, tenues, crasso aromaque redolente cortice vestitas: quæ priuatim vnguentariis ad vnguentorum spissamenta conducunt. Porro cæteris quidem venenis resistit rotunda. At longa contra serpentes & venenata drachmæ pondere ex vino bibitur, atque etiam imponitur. Pota, pipere & myrrha additis, purgamenta omnia post partum in vtero relicta, menses & partus eiicit. Eadem quoque efficit, subdita in pello. Sed & rotunda ad eadem, ad quæ & antedicta, est efficax. Ex abundanti verò suspiriis, singultibus, horribus, lieni, ruptis, conuulsis & lateris doloribus pota cum aqua auxiliatur. Extrahit & imposita aculeos ac spicula, ossiumque squamas remouet. Vlcera quoque putrida emarginat, sordidæque expurgat, & caua explet cum iride ac melle. Gingiuas denique ac dentes extergit. Creditur & clematidis ad eadem pollere: sed efficacia tamen cedit antedictis.

S. iiii.

De Glycyrrhiza. CAP. VII.

GLYCYRRHIZA, seu dulcis radix, prima gignitur in Cappadocia & Ponto. Est verò frutex exiguus, ramis binum cubitorum altitudine: circa quos folia sunt densa, lentisci, pinguia tactuque glutinosa. Flos est hyacinthi: fructus platani pilularum magnitudine, asperior, qui siliquas habet lentium modo rufas, & paruas: radices longæ, buxci coloris, uti gentianæ, subacerbæ ac dulces: è quibus succus lycij modo elicitur. Est verò spissatus hic succus ad arteriæ scabritias efficax: verum oportet ut lingue subditus eliquescat. Sed & æstuanti stomacho ac thoracis & iocineris vitis conuenit: nec non ad vesicæ scabiem ac renum vitia vtiliter ex passò bibitur. Idem eliquatus, sitim sedat, illitusque vulneribus accommodatur: atque commanducatus prodest oris affectibus. Quin & recentium radicum decoctum, ad eadem conuenit. Arida verò radix ad læuorem detrita, pterygiis commodè inspergitur.

De Centaurio maiore. CAP. VIII.

CENTAVRIVM magnum, quod aliqui Narceon appellant, folia habet nucis iuglandis, oblonga, viridi brassicæ colore, serrata in ambitu: caulem verò, ceu rumicis, binum aut etiam ternum cubitorum, multis
ab

ab radice adnatis, in quibus capita ceu papaveris, in rotunditate longiuscula: flos caruleus: ac semen cnico simile, veluti lanceis floccis quibusdam inuolutum. Radix est crassa, solida, grauis, ad bina cubita, succi plena, cum quadam astringitione ac dulcedine acris, rubescens. Amat solum pingue & apricum, ac syluas & colles. Cæterum copiosè nascitur in Lycia, Peloponneso, Helide, Arcadia & Messenia, atque circa Pholoën, Lyciam & Smyrnam. Conuenit porrò radix ruptis, conuulsis, pleuriticis, dyspnœæ, veteri tussi, & sanguinem excreantibus: ac si quidem absit febris, in vino: sin minùs, ex aqua drachmis duabus trita exhibetur. Similiter quoque ad tormina & vuluæ dolores. Sed & derafa & in collyrij formam vuluæ subdita, menses atque partus extrahit. Eadem succus etiamnum præstat. Est & illa vulneraria: si quidem recens tusa, aut, si arida fuerit, antè macerata, deindè que tusa, vulnera colligat & conglutinat. Quin & tusam si quis simul cum carnibus coquat, carnes ipsæ cohærescent. Cæterum Lyciæ incolæ succum ipsius exprimunt, quo pro Lycio vtuntur. Vocata autem fuit Panacea, quoniam inflammationes omnes sedat, ictuumque impetus lenit: atque calculosos, quibusque substillum est lotium, iniectione sanat. Legitur verò paulè

ante Solis exortum, serena tempestate, per quam pleniora perfectioraque sunt omnia.

De Centauryo minore. CAP. IX.

Centauryum paruum seu tenue, quod aliqui limnæum, quasi palustre, vocant, quoniam humecta riguave amet loca, herba est hyperico aut origano similis: cuius caulis dodrante altior est & angulosus: flores ad lychnidis florum similitudinē è puniceo colore in purpuram vergunt: folia minuta, quadantenus longiora, veluti rutæ: semen tritico simile: radix pusilla, lævis & superuacua. Herba ipsa virens contusa & imposita, vulnera glutinat, vetera vlcera purgat & ad cicatricem perducit. Bilem autem humorēque crassos per aluum exigit, si decocta deuoretur. Ius verò decocti ischiadicis conuenienter infunditur: trahit enim sanguinem, dolorēque leuat. At succus oculorum medicamentis perquam utilis: quippe qui quæ pupillis caliginem offundunt vnā cum melle discutiat. Vuluæ subditus, menses & partus extrahit: peculiariter verò neruorum virtus epotus prodest. Succus autem extrahendi ratio hæc est: Legitur herba semine prægnans & diebus quinque [aqua] perfunditur, deindēque coquitur, dum aquæ supereminet: mox vbi refrixit, exprimitur & per lintecolum excolatur. Expressum [reiecto spissa-

spiffamento] iterum coquitur, vsque dura mellis crassitudinem asciscat. Nonnulli eandem illam virentem pregnantemque semine contundunt, ex eaque succum exprimunt: quem fictili non picato inditum in sole lignea rude assidue mouentes inspiffant. Quod si quid concretum vasis adhærescat, identidem deradunt, reliquoque liquori permiscunt. Noctu verò diligenter operiunt: quoniam ros liquidos succos coire densarique prohibet. Quicunque igitur succi è succis radicibus aut herbis eliciuntur, coctura præparantur, veluti gentianæ succus. Qui verò ex recentibus corticibus, radicibus herbisve expressis; ad solem, vti antè dictum est, inspiffantur. Hoc modo è thapsia, mandragora, vuis acerbis, cæterisque id genus, succus elicitur. At lycium, absinthium, hypocisthis, & consimilia, coctura, eo quo dictum est modo, coguntur & inspiffantur.

De Chamæleone albo. CAP. X.

CHAMAELEONEM album idè ixian appellarunt, quod quibusdam in locis viticum ad ipsius radices inueniatur, quo etiam pro mastiche vtuntur mulieres. Folia habet silybo aut carduo similia, sed chamæleonis nigri foliis asperiora, acutiora atque validiora. Caulem non promit: verum ex medio spinam echino marino aut cinaræ

similem erigit: flores verò emittit purpurascentes, capillorum figura, qui in pappos euanescent: semen cnici simile: radicem in latis quidem collibus crassam, in montosis verò graciliorem, in profundo albam, aliquatenus aromaticam, odore graui, dulcem. Hæc pota acetabuli mensura, latum ventris lumbricum pellit. Sumitur verò in vino austero cum origani decocto. Hydropicis quoque commodè drachma in vino datur: etenim eos extenuat. Ipsius quoque decoctum, contra difficultatem vrinæ bibitur. Aduersatur & in vino pota virulentarum bestiarum venenis. Canes autem, suæque ac mures occidit, subacta cum polenta, aquaque & oleo diluta.

De Chamaleone nigro. CAP. XI.

Chamaleon niger & ipse foliis scolymosimilis est: ipsa tamen habet minora, tenuioraque ac rubro distincta. Caulem verò producit digitali crassitudine, dodrantalem ac subrubrum: qui quidem umbellam gerit, floresque spinosos, tenues, hyacinthi æmulos & versicolores. Radix est crassa, nigra, densa, interdum & exesa: quæ quidem dissecta flauescit, & commanducata mordendivim habet. Prouenit in campis aridis cliuosisque, & maritimis locis. Radix trita, additis atramenti sutorij exiguo, cedrino oleo & axun-